

Over de Maasuitewaarden

Struin langs de Maas door de natuur over een afstand van 70 kilometer tussen Ravenstein en Waalwijk. Neem de verrekijker mee en speur naar de vele water- en moerasvogels, zoals de oeverloper, wielewaal, blauwborst en oeverzwaluw. Of pak de fiets en maak een fietstocht langs de dorpjes en de natuur langs de Maas. Laat je verrassen door de bijzondere stroomdalgraslanden en geniet van het door de dynamiek van de rivier gevormde landschap. Niet te vergeten: je loopt ook door het leefgebied van de bever, die hier sinds 2008 weer een plek heeft gevonden en inmiddels langs de gehele Maas voorkomt!

Wandelen en fietsen in de Maasuitewaarden

Zowel wandelaars als fietsers kunnen heerlijk uitwaaien in het uitgestrekte natuurgebied. Wat kun je doen in het gebied?

- Wandelen langs de Maas: start bij één van de [parkeerplaatsen langs de rivier](#);
- Bij de Lachende Vis begint [een leuk wandel-achtje](#);
- Je vindt [uitgestippelde wandelroutes langs de Maas](#);
- Loop het [Maarten van Rossumpad](#), dat ook door de uiterwaarden loopt;
- Ga de uitdaging aan en wandel de prachtige, lange [Maasmeanders-route van 70 km](#). Ook prima in etappes te doen!

In de meeste gebieden mag je vrij wandelen, óók buiten de (koeien)paden. Je kunt heerlijk struinen langs De Maas. Speur naar aangespoelde takjes met knaagsporen van de bever!

Op de fiets

Fiets over de dijk langs de Maas via het fietsroutenetwerk in de Gemeente Oss of een van de andere recreatieve routes aan Brabantse of Gelderse zijde.

De uiterwaarden worden mooier én beter bereikbaar

De Maasuitewaarden zijn nog lang niet af, wij werken nog hard aan het natuurherstel en aan de toegankelijkheid van de gebieden voor dieren en bezoekers. De komende jaren rijgen we nog vele mooie nieuwe natuurgebieden aan het parelsnoer van de Maas. Met [het project Meer Maas](#) dragen we ook bij aan natuurontwikkeling in het gebied.

Één Maas, meerdere uiterwaarden

Verschillende natuurlijke uiterwaarden vormen samen de Maasuitewaarden met een totale grootte van bijna 1.300 hectare, waarvan een deel nog niet is ingericht als natuur. Vanwege het langgerekte karakter, het feit dat de uiterwaarden zowel in Gelderland als Brabant liggen en dat iedere uiterwaard anders is, hebben wij de uiterwaarden geclusterd:

- [Bij 's-Hertogenbosch >](#)
- [Bij Heusden >](#)
- [Bij Oss >](#)
- [In Gelderland >](#)

<https://www.natuurmonumenten.nl/>

Uiterwaarden bij Den Bosch

's-Hertogenbosch, ofwel Den Bosch, is een bezoekje waard. Het is een prachtige, oude stad. Maar de natuur er vlak bij is minstens zo mooi! Struin heerlijk door de uiterwaarden en maak een mooie wandeling langs de Maas. Je loopt door het leefgebied van de bever en in het voorjaar broedt de oeverzwaluw hier!

De Koorwaard en Empelsewaard, beide natuurgebieden van Natuurmonumenten, worden gescheiden door de A2. De Koorwaard ligt ten oosten van de snelweg, de Empelsewaard ten westen. Het zijn geliefde plekken voor veel Bosschenaren. Kom ook ontdekken hoe mooi natuur bij de stad kan zijn!

Wil je wandelen in de uiterwaarden? [Bij de Lachende Vis start een leuk 'wandel-achtje'](#)

>>

Koorwaard

De Koorwaard is een gebied waar cultuurhistorie en hoge natuurwaarden elkaar treffen. Door het verwijderen van stortstenen aan Maaskant, die ooit waren aangelegd om de Maas in goede banen te leiden, ontstaan plaatselijk strandjes en steilranden. De oevers van de Koorwaard zijn natuurvriendelijk ingericht. Bovenop de hoge oevers (feitelijk een hoge zandige oeverwal) komen bijzondere stroomdalplanten voor zoals veldsalie en knolboterbloem. Verder richting de dijk bepalen soortenrijke graslanden omzoomd door hagen met wilde rozen, vlier en meidoorn het beeld.

De dijkvoet wordt omzoomd door oud hakgriend: natte langgerekte percelen met knotwilgen waar om de twee jaar het wilgenhout van geoogst wordt. Het griend vertegenwoordigt naast een cultuurhistorische waarde ook een belangrijke voedselbron voor de bevers. Het griend wordt afgewisseld met natte bloemrijke graslanden en meerdere wielen, die ooit zijn ontstaan na dijkdoorbraken.

Ondertussen is het Maximakanaal bij Den Bosch gerealiseerd, waardoor de Koorwaard in tweeën is geplitst. Aan oostelijke zijde werkt Natuurmonumenten nog aan de oude zandwinplas. We vormen de plas langzaam om tot natuur door hem ondieper te maken.

Empelsewaard

De Empelsewaard is veel smaller dan de Koorwaard. Ook hier komen plaatselijk grienden en stroomdalgrasland voor. In een hoge steilrand aan de Maas broeden ieder jaar oeverzwaluwen. Een oude maasmeander domineert een groot deel van het gebied. De oostelijke plas ligt vol met gele plomp en je kunt hier speuren naar sporen van de bever! Let op afgeknaagde bomen en takjes en ontdek de kleine slootjes die de bever zelf aanlegt.

In 2015 is gestart om de Maasmeander bij hoogwater mee te laten stromen met de Maas en tevens de openheid van de zandige stroomrug ter plekke te herstellen. Zo krijgt de rivier meer vrijheid om te stromen en ontstaat er meer dynamiek. Naast de korte wandelroute in het gebied, komt ook [het Maarten van Rossumpad](#) langs dit gebied.

<https://www.natuurmonumenten.nl/>

Uiterwaarden in Gelderland

Natuurmonumenten heeft een groot aantal Maasuitwaarden onder haar hoede, voornamelijk aan de Brabantse oevers van de Maas. Maar ook de Gelderse kant mag niet vergeten worden, daar liggen ook een aantal mooie gebieden met prachtige struinnatuur of natuur in ontwikkeling.

DE HEDELSE BOVENWAARD (BIJ HEDEL)

De Hedelse Bovenwaard wordt gedomineerd door een grote plas in het midden, die verbonden is met de Maas zelf. Daardoor is ook hier sprake van eb en vloed, met soms wel 30 centimeter hoogteverschil. De plas is ontstaan door voormalige zandwinning, maar ook het afgraven van klei heeft zijn sporen nagelaten in de vorm van veel reliëf in het landschap. Langzaam maar neemt de natuur het weer over.

DE BEVER, TERUG VAN WEGGEWEEST

Sinds Natuurmonumenten het gebied beheert is er weer rust en zijn delen al dichtgegroeid met wilgenbosjes. Dit bleef niet onopgemerkt door de bever, die na een afwezigheid van een paar honderd jaar weer in het gebied leeft! Er is een beverburcht, waar ook al jongen in zijn geboren. Langs de Maas kun je verschillende vraatsporen vinden. Van omgeknaagde bomen tot afgeknaagde takjes die je op de oevers kunt vinden.

Vogels op en aan de Maas

Vanuit de vogelkijkhut kun je goed vogels spotten. Visdiefjes, tureluurs, oeverzwaluwen en watervogels weten het gebied te vinden. De grote plas staat nog in verbinding met de Maas.

Waterveiligheid

Tot slot: met de uitvoering van het project Stroomlijn wordt de rivier een stuk veiliger. Natuurmonumenten verwijderd in de toekomst in opdracht van Rijkswaterstaat een deel van de begroeiing in de Hedelse Bovenwaard. Bij hoogwater kan het water van de Maas dan sneller doorstromen, wat de kans op overstromingen verkleint.

Natuurmonumenten houdt bij dit werk zeker rekening met de natuurwaarden van de Hedelse Bovenwaard. Plekken waar bijzondere planten groeien, zoals de wilde marjolein, worden met rust gelaten. En ook de bever willen wij niet verjagen. Daarom wordt met een grote boog om de beverburcht heen gewerkt. Ook blijft er voldoende bos en ander begroeiing staan als voedsel voor de bever.

MAASOEVERS BIJ MAASBOMMEL

Deze maasuitwaard is nog niet zo lang in eigendom van Natuurmonumenten, hier wordt nog hard gewerkt om de natuur in te richten. Rijkswaterstaat realiseert hier in samenwerking met Natuurmonumenten een oevergeul.

FORT DE VOORN

Eeuwen geleden lag er op een eilandje in de Maas een fort, dat ons beschermde tegen de Spaanse soldaten. Nu herinnert alleen de verdedigingswal nog aan het bijzondere verleden van deze plek in de Bommelerwaard. We hebben het over Fort de Voorn, ook wel Fort Nassau genoemd. Benieuwd naar het verhaal achter het fort en de oude boomgaard die er nu ligt?